

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Art. 3. Vtrum actio hominis sit bona vel mala ex circumstantiis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

ARTICVLVS III.

Vtrum actio hominis sit bona vel mala ex circumstantijs?

²³ *In circumstantijs creatus bonitas vel malitia.*
Concl. Actus humani non habent totam bonitatem vel malitiam ex obiecto, sed incrementum accipiunt ex circumstantijs. Probatur ex analogia rerum naturalium, quæ non habent omnem suam perfectionem à forma substantiali, sed magis partem ab accidentibus.

²⁴ Nota Primò, D. Thomæ loqui de circumstantijs quæ manent circumstantiæ, id est, quæ non transeunt in rationem obiecti; quales sunt omnes illæ, quæ non sunt necessariæ, vt actus sit moraliter bonus vel malus, sed actui constituto in specie boni vel mali superueniunt; vt sunt maior & minor cognitio, libertas, conatus, continuatio, quantitas materiæ, euentus consequens, personæ dignitas &c. harum enim augmentum actus bonos facit meliores, malos verò peiores, manente eadem specie quam habent ex obiecto. Patet in largitione eleemosynæ, quæ eò est melior, quò sit maiore cognitione boni (perfecta enim cognitio facit actum magis voluntarium) maiore feruore, maiore libertate, quantitate, longiori tempore, personæ digniori. Similiter in furto, quod eò est peius, quò notitia malitiæ eius, vel conatus vel libertas, vel materiæ quantitas, vel continuatio maior fuerit, vel euentus nocentior. Illæ autem circumstantiæ quæ necessariæ sunt, vt actus constitutur in specie boni vel mali, nõ sunt amplius circumstantiæ, sed transeunt in rationem obiecti. Sic velle accipere alienum, retinere depositum, cognoscere non suam, non est malum ex circumstantia, sed ex obiecto; quia conditiones illæ obiectis adiunctæ, sunt necessariæ vt actio sit mala, seu vt constitutur in specie mali.

Quando circumstantia transeunt in rationem obiecti, & quando non.

²⁵ Nota Secundò, Ad bonitatem vel malitiam moralem non esse necessarias circumstantias. Nam potest actus sufficientem habere bonitatem vel malitiam ex obiecto; vt patet in amore Dei, in odio Dei, & in omnibus actibus ex obiecto bonis vel malis: tamen quia plerumque reipsa non fiunt sine circumstantijs, ideo vt plurimum habent incrementum boni vel mali ex circumstantijs.

D V B I V M.

Quomodo bonitas ex circumstantijs iungatur bonitati que ex obiecto, in actu interno & externo.

²⁶ *In actu interno bonitas ex circumstantijs consistit in ordine, quem habet actus ad circumstantias tanquam ad obiecta secundaria.*
Respondeo & Dico Primò, Si loquamur de actu interno, bonitas ex circumstantijs coniungitur bonitati obiecti per modum diuersorum respectuum, quos actus habet ad suas circumstantias.

Probatur, Quia sicut bonitas ex obiecto consistit in ordine quem habet actus ad obiectum, vnde sumit suam speciem: ita bonitas ex circumstantijs consistit in ordine, quem habet actus ad circumstantias, tanquam ad obiecta quædam secundaria, saltem interpretatiuè volita. Patet, exemplo supra posito. Qui enim dat eleemosynam

cum illis circumstantijs, non solum vult eleemosynam ipsam, sed etiam vult omnes circumstantias, nam vult illam cum tali notitia, libertate, &c. Itaque vult illas tanquam circumstantias. Nam id quod principaliter vult, vult prestare cum omnibus illis circumstantijs: cuius signum est quòd si aliqua circumstantia sit, quam ipse nullo modo, ne confusè quidem aduertat vel aduerterit, ea non erit illi circumstantia, nec aliquam bonitatem operi tribuet: quia quod prorsus est incognitum, non potest esse voluntarium.

Simili ferè modo malitia ex circumstantia, coniungitur malitiæ quam habet actus ex obiecto; vt patet in voluntate furandi: qui enim furatur, non solum vult accipere alienum, sed etiam vult cum circumstantijs quas videt operi coniunctas: & quamuis aliqua ex istis secundum se displiceant, tamen censetur illas absolutè velle, quia vult opus, cui scit esse annexas. Declaratur exemplo. Sit aliqua domina pulcherrima, habens multas pedissequas indiuiduas comites, quæ tanquam harpyiæ omnia deuorent, vbi semel penetraverint; qui vult admittere hanc dominam, necessariò etiam vult admittere has pedissequas, sine quibus scit dominam non ingressuram. Sic qui vult voluptates, vel compendia illicita, necessariò etiam vult mala annexa, quæcumque demum ea sint. Itaque malitia ex circumstantijs consistit in ordine, quem habet actus ad circumstantias.

²⁷ *Idem est de malitia ex circumstantijs.*

A simili.

Dico Secundò, si loquamur de actibus exterioribus, bonitas & malitia ex circumstantia non coniungitur bonitati vel malitiæ ex obiecto, nisi secundum estimationem moralem, quatenus actus ratione circumstantiarum censetur esse magis vel minus conformis vel difformis rationi. Quòd enim eleemosyna detur tali fine, tali necessitate, tali personæ, nihil ponit in ipso actu externo, nisi quòd actus ob concomitantiam talium circumstantiarum, apprehendatur vt melior.

²⁸ *Secus est in actu externo.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum actio hominis sit bona vel mala ex fine?

Conclusio. Actio humana præter bonitatem quam habet ab agente & obiecto, habet etiam aliquam ex fine.

²⁹ *Affirmatur.*

Probatio D. Thomæ est obscura, mens videtur hæc. Res omnis ab alio dependens, ab eodem habet aliquam bonitatem, à quo habet aliquam dependentiam sui esse: atqui esse actionis humanæ pendet non solum ab agente & obiecto, sed etiam à fine, à quo res omnis habet suum complementum: ergo actio humana habet bonitatem non solum ab agente & obiecto, sed etiam ex fine; & quidem præcipuè tanquam à causa vnde res habet suum complementum, & vltimam perfectionem.

Dices, Hæc ratio solum probat de bonitate; sed probandum quoque erat, malitiam ex fine sumi.

Respondeo, Id probandū simili modo. Si enim complementum bonitatis actus pendet à fine boni, complementum malitiæ pendebit ex fine mali; vt quando